

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

De Libro Esther.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

stituta occurrat in Ebraeorum libris memoria, tempore potuit abrogari, ut saepe fit. Graecanica vero locutiones, *λέων μέγαν*, & *ὕψος πύλων* adventitia sunt, & ab Interpretibus prodierunt, qui tum optime interpretandi munere functi sunt, cum nativum quid & *αυτοφυές* ac vernaculum, non peregrinum sapit ipsorum oratio. Exempla majoris licentiae occurrunt apud Interpretes Scripturae. In librum Jobi Interpretes Septuaginta & Vulgatus, Pleiadis, Hyadum, Orionis, Arcturi, & Amaltheae nomina intruferunt. Capite vicesimo sexto Proverbiorum Ebraicum *מַרְנַח*, quod *acervum lapidum* sonat juxta Aben Ezram, reddit Hieronymus, *acervum Mercurii*. Alexandriae nomen praefert Vulgata Jeremiae, Ezechielis, & Nahumi editio, pro Ebraico *נַחַשׁ*, cum longo post hos Prophetas tempore Alexandria condita sit. Quis sanus inde colligat hos Auctores Ebraeos Graecorum scripta legisse? Vides ergo quam levibus argumentis sua Libro huic derogetur veritas & antiquitas; atque eo levioribus, quo facilis exoticis & sacris historicis conciliari potest. Merito itaque opinionem eam, quae Judithae historiam confert in Assamonaeorum aetatem, refellit, ut dixi, R. Azarias, hoc praecipue argumento, quod Chaldaico sermone conscripta sit.

VII. Qui post solutam Captivitatem, Judithae casus incidisse volunt, eo potissimum id approbare student, quod legitur capite quinto Graecae interpretationis: *ὁ ναός τῆς θεοῦ αὐτῶν ἐστρατεύθη εἰς ἔδαφος*, quo Templi excidium significari volunt. Notassent vero aliud esse, *ἠγιάθη εἰς ἔδαφος*, aliud *κατελέθη εἰς ἔδαφος*, aut *καταβλήθη εἰς ἔδαφος*, ut recte observatum est à Serario: hoc enim sonat, *in solum disturbari & dirigi, solum aquari*: illud vero est, *conculcari & pedibus proteri, ut solum proteri solet*. Itaque cum Manasses captus est ab Assyriis, verisimile est impiam gentem referatis Templi foribus in id penetrasse, atque ultro citroque nulla habita loci reverentia cursitasse, & profanis pedibus loca sancta haud secus quam publicum solum proculcasse. Ita intellexit Syrus Interpres qui Graeca expressit.

VIII. Recudi quoque potest adversus Libri hujus antiquitatem argumentum illud, quo librum Tobiae supra vidimus oppugnatum; locum videlicet in Canone fuisse habiturum, si Synagoga magna & Ebraeorum temporibus superior fuisset. At eadem utitur responsione quam supra adhibuimus, quo tempore compositus est Canon, res Judaicas in tantis fuisse postas angustiis, nondum cincta moenibus Urbe, urgentibus undique adversariis, ut nondum popularium suorum scriptiones omnes, quae in eum recipi mererentur, Efdrae compilare potuerit, ac proinde quae semel seclusae fuissent à Canone, in eum non fuisse ab Ebraeis deinceps admittas, postquam clausus ac circumscriptus est.

IX. Nihili vero facimus argumentum, quod adversus libri Judith, ac libri etiam Tobiae dignitatem & auctoritatem ex Josephi silentio ducitur: nam & Jobi historiam & Bethlehemitarum infantum caedem, aliaque praetermisit, & exigua esse infitialis argumenti vim scitum est. Deinde vix alia retulisse Josephum videmus, quam quae habebantur in libris Canonicis. Nam quamvis paucula quaedam de suo alicubi asperserit, fecit id tamen praeter institutum: profitetur quippe in Prooemio Archaeologiae se eam ex literis Ebraicis translaturum. Clarius etiam in libro decimo: *καὶ ὃδ' ἐθύς ἐν ἀρχῇ τῆς ἰσραήλ ποδὸς ἐπισημαίνοντάς τιν' ἠρ' ἀπαγγέλλω, ἢ μεμνημένους ἠσφαλιστάμην, μόνον τε μεταφράζων τὰς ἑβραίων βίβλους εἶπον εἰς τὴν ἑλληνίδα γλώσσαν, καὶ ταῦτα δηλώσθη, μή τι ἀποσπασθῆναι τὴν ποδὸν ἀπὸ τῶν ἑβραίων, ἀλλὰ ἀποσπασθῆναι ἀπὸ τῶν ἑβραίων*. Initio enim historia hujus respondi iis qui in rebus à me declaratis desiderabunt quippiam, vel exoptulabunt, me Ebraeorum solum Libros Graece redditurum professus, promittens futurum ut in rebus exponendis nihil addam de meo vel detrahā. Ebraeorum libros dicit, qui in Canone habebantur; in quem recepti non fuerant libri Tobiae & Judith, qui cateroquin nec Ebraice scripti erant.

***

DE LIBRO ESTHER.

I. Disputatur de Auctore libri Esther. Variæ opiniones proponuntur. II. Opus esse videtur Synagoga magna. III. Probatum ejus γνησιότης & antiquitas; deque Graeca illius interpretatione disputatur. IV. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum, in quo disputatur de sex postremis libri Esther capitibus. V. Secundum argumentum.

I. **Q**UOD ad librum Esther attinet, etsi habitus est in Ebraeorum Canone, nihil tamen minus dubius est ipsius Auctor ac superiorum. Efdrae ad-
Disputatur de Auctore
Y iij

libri Esther. scribunt Epiphanius, Augustinus, & Isidorus. Eusebius Esdra recentiorem putat. Pseudo-Philo, sive Jedideus, quem representavit R. Azarias in Lumine oculorum, Joachimum summum Ebraeorum Pontificem, Josuæ filium, ejus qui Josedecum patrem habuit, id operis Mardochei rogatu suscepisse arbitratur. Theologo-Politicus Scriptor hunc Librum censet ab eodem Auctore profectum, qui Esdrae, Nchemiae, & Danielis libros elaboravit, idque post reparatum à Juda Machabæo Templi cultum, excerptumque fuisse ex altero libro, qui Estheræ nomine inscribatur, & cujus mentio extat ad calcem noni capitis libri hujus de quo agimus, quemque jam olim intercidisse ait: quippe secundi Templi perinde ut primi temporibus viros fuisse, quibus curæ erat res gentis suæ literis prodere. Quæ ut temere, & nulla ratione conficta, jure à nobis exploduntur. Magnum vero recentiorum Interpretum, & aliquot etiam Ebraeorum agmen pro Mardocheo pugnat; Aben Ezra in his, & Abrahamus

Clem. Alex. Strom. 1. Esther. 9. 20, 23, 26, & 12. 4.

Hispanus, qui Sipientis cognomen reportavit. Quibus omnibus præit Clemens Alexandrinus. Nititur ea sententia his verbis libri Esther: *scripsit itaque Mardocheus omnia hæc, & literis comprehensa misit ad Judæos.* Et mox: *Susciperuntque Judæi in solennem ritum cuncta quæ eo tempore facere ceperant, & quæ Mardocheus literis faciendâ mandaverat.* Tum deinde: *Et cuncta quæ gesta sunt, epistola, id est Libri hujus volumine continentur.* Item hoc altero: *Sed & Mardocheus rei memoriam literis tradidit.* Serarius vero Mardocheum & Esther operas suas simul ad libelli hujus scriptionem contulisse colligit ex his Septuaginta Interpretum verbis, quæ extant nono capite: *ἡ ἑσθηρα ἰσθὴρ ἢ βασίλισσα, θυγατὴρ ἀμινάδῆ, καὶ μάρδοχαίου ὁ ἰουδαῖος, ἃ ἐποίησαν. Et scripserunt Esther regina, Aminadabi filia, & Mardocheus Judæus, quæ fecerunt.* Quibus & hæc quoque potuit addere, quæ caput idem claudunt in Vulgata editione, & quibus narrantur Judæi, quæ ad se scripserant Esther & Mardocheus, observanda suscepisse, & omnia quæ Libri hujus, qui vocatur Esther, historia continentur: quasi id sibi velit, Librum hunc, de nomine Estheræ dictum, illud ipsum esse quod ad Judæos à Mardocheo & Estheræ scriptum est.

Opus esse videtur Synagoga magna:

Joseph. libr. 1. contr. Apion.

II. Mihi vero Thalmudistarum imprimis probatur sententia, qui Babæ Batræ primo capite factum hunc esse decernunt Synagoga magnæ. Idem censuerunt & Magistri complures alii ex eodem grege. Hac sententia superiores omnes fere continentur sententiæ, tum eorum qui Esdræ, tum eorum qui Mardocheum auctorem agnoscunt, tum & eorum qui Joachimum, quippe qui Synagoga interesse potuit, ut pote Josuæ Pontificis filius. His quidem temporibus recentiore neutiquam esse Librum censet, quem constat fuisse in Ebraeorum Canone. Atqui hunc Canonem Artaxerxe Longimano & Esdra posteriorem non esse diserte docet Josephus. Mardocheum, vel Esther, vel utrumque, scripsisse opus hoc quod extat minime sane probant testimonia illa superius adducta. Nam quomodo in ipso hoc Libro narrare potuisset Mardocheus se Librum scripsisse, ad Judæos misisse, hunc ipsos suscepisse, & quæcumque eo mandabantur peregisse? Librum scriptum ante esse oportuit, quam mitteretur ad Judæos, ab iis susciperetur, & tradita in eo præcepta observarentur, multo etiam magis ante quam missio illa, ac susceptio, atque observatio scriberentur, Atqui scripta ea sunt in Libro hoc quem habemus. Ex quo plane efficitur Librum, seu Epistolam Mardochei ante scriptam esse, quam hic quem usurpamus Liber scriberetur. Cum autem ad Judæos missa esset Epistola hæc, tantæ rei gestæ historiam, tam insignem divini favoris testificationem, quodque caput est, festi diei solenni & anniversario ritu celebrandi sanctionem continens, dubitare profecto minime licet, quin accuratam rei narrationem in literas retulerint, vel ob id maxime ut festi Phurim diei origo posteris innotesceret. Hanc enim præcipuam ac primariam perscribendi Libri causam fuisse opinor. Ac si quis attendat ad nonum caput, ac initium decimi quod opus claudat, id profecto Scriptori unice propositum comperiet, solennium illorum causam, ceremonias, & sanctionem explicare. Hoc autem Synagoga magnæ munus fuit. Ad hæc suadet ratio magnam Epistolæ Mardochei, vel alterius quæ à Mardocheo & Esther scripta est partem, ac fortasse totam, Synagoga magnæ proceres, pro sua adversum illos reverentia, in librum quem lucubrabant inseruisse, aliquibus duntaxat ad historiam concinnationem adjectis. Mirari ergo subit unde tanta Anabaptistas ac Lutheranos nonnullos vafania inceserit, ut commentitiam historiam hanc ac fictitiam esse arbitrarentur. Nam cum solemniam Phurim observasse tamdiu Judæos pateat ex Machabaico secundo & Codice Theodosiano, eaque dicta sint dies Phurim five Sortium, & Amanea, & Mardochaica; quis homo non plane ceritus aut vancors opinari possit ex figmento, aut ut Lutheranis quidam loquuntur, ex Tragicomædia, religionem festi hujus diei & anniversariam celebritatem profluxisse? Dixi dies Phurim fuisse appellatos: Septuaginta habent *φουραῖ*, perperam pro *φουραῖ*, hoc est *פּוּרִים*,

1. Mach. 15. 37. Cod. Theod. L. Judæos. Tit. De Judæis.

quod idem est ac פורים. Jamdiu est cum codicibus Septuaginta Interpretum mendum hoc inolevit; quippe & Josepho fraudi fuit: sic enim habet: *ὅτι ταῦτα μὲν Ἰουδαῖοι τὰς πενήτην ἡμέρας ἑορτάζουν, πεντηκονταετησίαν αὐτὰς φερούσι.* Propterea Judæi supra memoratos dies celebrant, Phurim eos appellantes. Quod ne quis culpa librarii putet evenisse, nomen à φερούσιν, *servare*, videtur derivasse; mox enim dixerat: *ἔργα ἃ δὲ πεντηκονταετησίαν τὰς Ἰουδαῖοις ταύτας ἑορτάζουσιν τὰς ἡμέρας μεμνησμένους ὅδ' αὐτοὺς ἐν ταύταις ἡμετέροις ὑπὸ ἀμάρου, δὴνα ποιήσῃ ἐν δὴναζόντες μὲν τὴν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δ' ἐξέλευς τιμωροῦσθαι, ἑορτάζουσιν αὐτὰς ἐνταυτοῖς τῷ θεῷ.* Scripsit autem Marдохæus ad Judæos, ut hos dies observarent: nam cum diebus illis parum abfuisset ab interitu, quem ipsis paraverat Aman, recte facturos si periculo liberati, & hostes suos ultii, eos servent Deo gratias agentes. Vides ἑορτάζουσιν & ἑορτάζειν pro φερούσιν usurpata *συνωνύμως*. Paterer Perficam vocem פורים ignorasse Josephum, si non & Ebraicorum etiam fuisset satis rudis, & gentilitii sacrorum Codicum exemplaris securus in Septuaginta Senum interpretatione acquievisset.

III. Porro festum hoc Phurim, quod ex Epistola Phurim originem & institutionem habuit, libri Esther antiquitatem egregie approbat. Libri quippe hujus Epistola Phurim præcipua & maxima pars est, ut qui genuinam hanc esse ostenderit. Libri *ἑορτάζειν* una ostenderit. Cognoscitur ea quoque ex Ebraicorum Canone, in quo liber Esther locum habuit: Canon autem ille Artaxerxis Longimani ævo, ut dixi, conditus est. Sed & aliud vetustatis argumentum præ se fert ipse Liber initio undecimi capitis, ubi leguntur ista in editione tum Græca, tum Latina: *Anno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt Dositheus, qui se Sacerdotem & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc Epistolam Phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lyfimachum Ptolemæi filium in Jerusalem.* Epistola Phurim magna pars est libri Esther, ut jam monui. Ergo Librum hunc Lyfimachus magna ex parte Græce interpretatus est, vel Ptolemæo & Cleopatra regnantibus, vel paulo etiam prius. Hieronymus vero in Præfatione in hunc Librum, Græcam interpretationem qua usus est, quam esse eam ipsam quæ nunc extat manifestum est, Septuaginta Senibus adscribit, & in Vulgata editione repertam à se significat, hoc est ea quæ *κοινή* appellabatur. Hieronymo quoque vetustior Origenes eosdem interpretationis hujus Auctores agnoscit. Quem ergo dicemus Interpretem, Lyfimachum, an Senes Septuaginta? Equidem sic existimo, cum bona pars libri Esther constet Epistola Phurim, hanc autem Epistolam interpretatus sit Lyfimachus, bonæ partis libri Esther interpretem habendum esse Lyfimachum; Septuaginta vero Senes, ne actum agerent, interpretationem hanc lucubrationi suæ intexuisse, quemadmodum Synagoga magna Epistolam ipsam in Librum infarferat; & ne improvido Lectori fraudi esset diversarum lucubrationum permixtio, monitionem hanc adjecisse; illic autem memoratum Ptolemæum, Philadelphum esse, cujus anno septimo Libros sacros interpretati sunt Septuaginta Senes; ut habet Epiphanius in libro De ponderibus & mensuris: cum ejusdem anno quarto Dositheus & Ptolemæus filius Epistolam Phurim à Lyfimacho conversam attulerint. Cleopatrarum vero nomen plurimis Ægyptiorum regum uxoribus commune fuit. Magna est interpretationis hujus licentia, exemplar *laciniosis hinc inde verborum finibus trahens*, ut ait Hieronymus; neque illic Septuaginta Seniorum castitatem in convertendo & fidem reperias, ut vel inde alienum Interpretem possis agnoscere.

IV. His opponi possunt varia argumenta, quorum præcipuum oritur è sex posterioribus Libri hujus capitibus, quæ in Ebraico exemplari desiderata, in Septuaginta Interpretum editionibus reperiuntur. Cum enim capita hæc è variis hinc inde locis excerpta sint, sequi ex eo videtur interpolatum esse Librum, discerptum, & aliqua sui parte multatum; atque hanc fortassis ob causam à Melitone Asiano, Athanasio, & Gregorio Nazianzeno è sacro Canone esse expunctum. Alii aliter respondent: Origenes in Epistola ad Africanum hæc in Ebraico exemplari olim habita fuisse, atque inde demum excidisse probabile esse putat. Grotius composita censet à Profelytis Helenistis *ἑρπυλλοῦσι* & filium oratorio more exercentibus. Sixtus Senensis deprompta esse vult ex diversis Historicis, præcipue vero ex Josepho, in eoque *ἀπολεῖσθαι* haberi Epistolas Artaxerxis: quorum postremum aperte falsum est; prius vero adeo incertum, ut sua inde sumsisse Josephum longe sit verisimilius. Bellarminus duas conjicit fuisse Libri editiones Ebraicas; priorem breviorem, quæ superest; posteriorem laxiorem, & aliquot additamentis auctam, quæ interciderit quidem, sed unde Interpretatio Græca quæ extat prodierit. Ego vero quoniam Synagoga magnæ Librum hunc acceptum refero, complures ad eum scribendum animum adjecisse puto; atque inde factum, ut diversa ejus extiterint exemplaria; Ebraicum hoc quod habemus; atque item alterum paulo locupletius, unde Græca quæ usurpamus cum additamentis deri-

Joseph. Antiq. libr. II. cap. 6.

Probatur ejus γένεσις & antiquitas; deque Græca illius interpretatione disputatur.

Orig. Epist. ad African. & Tom. 2. in Joh.

Hieron. Præf. in Esth.

Reselluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum, in quo disputatur de sex postremis libri Esther capitibus. Melit. apud Euseb. Hist. Eccl. libr. 4. cap. 26. Athan. in Synopli. Gregor. Naz. Carm. de Scriptur. Grot. Præf. ad Additam. Esth. Sixt. Sen. Bibl.

libr. 1. & 8.
Bellarm. De
Verb. Dei, libr.
1. cap. 7.
Orig. Tom. 2.
in Joh.

vata sint. Horum autem additamentorum Interpretes esse Senes Septuaginta, ex priscis Auctoribus cognoscimus: velut ex Origene, viro rerum harum consultissimo, cum in Epistola ad Africanum, tum & in Tomis in Johannem, ubi & decimo quarto capite nonnulla proferens, ἐν τῇ, inquit, καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἑξήκω: *In libro Esther, qui est juxta Septuaginta.* Scimus id & ex Hieronymi minutis Annotationibus, quas capitibus illis inferuit.

Secundum
argumentum.
Esth. 16. 10.

V. Graviter etiam eo pulsamur, quod Aman dicitur esse animo & gente Macedo: unde non sex tantum capita supra memorata vocantur in suspicionem, sed reliqua etiam vocari possunt: cum capite nono in Græca editione, itidem ut decimo sexto, Aman Macedo appelletur. Macedonum autem nomen obscurum fuit & ignotum, præsertim in Perside, longe post Artaxerxem Longimanum, quo regnante scriptum hunc Libellum diximus. Mirus est hic etiam Interpretum æstus & fluctuatio.

Esth. 9. 24. &
1. 1. 10
Joseph. Antiq.
libr. 11. cap. 6.

In nono capite Ebraica habent מַנְדַּי: ita & tertio capite. Recte Hieronymus, *De stirpe Agag*; ejus nempe Agagi qui fuit rex Amalecitarum: unde Josephus, ἀμαλειῖτις δὲ τὸ ὄνομα. Quamobrem pro ὁ μακεδὼν legendum suspicatur Grotius, ἀμαλειῖτις, ingeniosa quidem, sed audaci, ut ipse fatetur, conjectura, quam nec defendere velit.

Esth. 12. 6.

Nihilo magis ipsi assentiri possum, cum vocem, βουζαῖος, quæ duodecimo capite Aman tribuitur, & ab Hieronymo redditur, *Buceus*, eandem esse putat ac βαζαῖος, quo nomine spadones primum, tum & aulicos omnes dictos fuisse affirmat. Hujus autem sententiæ neque ullum profert idoneum fidejussorem, neque vero proferre posse pu-

Esth. 1. 1. & 9.
10.

to. Certe tertio capite, atque item nono, vocem מַנְדַּי reddit similiter Græcus Interpretes βουζαῖος, atque in hac voce manifesta cernuntur illius indicia. Itaque probabile est, vel Ebraica aliter legisse Græcum Interpretem; vel, quod potius crediderim, cum in eo Ebraica omnia nomina misere luxata & deformata sint, pro βου-

Druf. in Esth.
3. 1.

ζαῖος, legendum ἀγαῖος, quemadmodum & Drusio visum est. Eo me potissimum inclinat Complutensis editio, quæ habet οὐζαῖος. Scio non ita desinere solere patronymica nomina: sed quis ab Hellenista accuratam Hellenismi peritiam expectet? Id si sit, mendam illic jam ante Hieronymum inolevisse dicendum est. Sed ad rem. Dixi Lyfimachum in Libro hoc Græce convertendo intemperanter luxuriasse. Hunc ergo pro ea quam sibi sumserat libertate facile crediderim pro *Agagita*, reddidisse *Macedonem*; nulla habita ratione temporis, quo hæc vel facta sunt, vel scripta, sed illius quo ea ipse interpretatus est, cum nempe regnaret Ptolemæus Philadelphus, ut dixi, vel paulo prius. Hac autem tempestate Persarum animis vehemens infidebat adversus Macedones odium, vel Regum suorum desiderio, quos divinis prosequerentur honoribus, vel pudore subactæ alienis armis florentissimæ suæ gentis, vel Macedonum impotenter dominantium impatientia. Fortasse & historię parum peritus Interpretes, cum magna Græcos inter & Persas bella olim gesta, & multisdemum cladibus accitas penitus Persarum res & contusas à Macedonibus fuisse sciret, Macedones confudit cum Græcis, partem scilicet cum toto; (quanquam & extra Græciam sæpe Macedonia censeretur) quæ ab his, antiquis quippe Persarum hostibus, jam olim gesta fuerant, novitiis illis adscribens, & Macedonis nomen pro Græci nomine usurpans. Præsertim cum credibile sit, post debellatos Persas, totam Græcorum gentem, apud peregrinos potissimum, Macedonum, nobilioris videlicet partis, nomine venisse. Itaque cum in hac Lyfimachi interpretatione Macedonis nomen occurrat, Græcum intellige. Pro Amalecita autem Macedonem dixit Amanem, ut indignationem auget, ἀμαλειῖτις, vel certe ἠπυραῖος. Objici solent alia quædam, ad elevandam Libri hujus auctoritatem & fidem: verum quoniam hæc jamdiu disputando contrita sunt, ab iis præsertim, qui contra temporis hujus Heterodoxos pro Catholicis partibus decertarunt, frustra in iisdem iterandis responcionibus studium operamque consumerem.

